

ଓଡ଼ିଶା ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରଥମ ଶହୀଦ - ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ

ସୁଶାନ୍ତ କୁମାର ସେନାପତି

ଆମ ଦେଶ ଭାରତବର୍ଷ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଶାସକବର୍ଗଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶାସିତ ହୋଇଛି । ମୋଗଲ, ଆଫଗାନ୍ ଏବଂ ମରହଟ୍ଟାମାନେ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ଶାସନ କରିବା ପରେ ଶେଷରେ ଆମ ଦେଶର ଶାସନ କ୍ଷମତା ପଞ୍ଚପାଳ ବିଲାତି ଦଳଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେମାନେ ସାଜିଥିଲେ ଆମର ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା । ୧୮୦୩ ମସିହାରେ ସେମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର କଲେ । ଦୀର୍ଘକାଳ ବ୍ୟାପୀ ମୋଗଲ, ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାତନର ଶୀକାର ହେଲାପରେ ଲୋକମାନେ ଭାବିଥିଲେ ଇଂରେଜ ସରକାର ସେମାନଙ୍କ କଥା ରୁହେବେ । ଭଲ ଶାସନ ଦେବେ । କିନ୍ତୁ ତାହା ହେଲା ନାହିଁ ।

ଇଂରେଜ ଶାସକଙ୍କ ଜୁଲମ୍ ଅତିମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା । ଲୋକମାନେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନଅସନ୍ତୋଷ ଦେଖାଗଲା । ଚାରିଆଡ଼େ ବିଦ୍ରୋହର ନିଆଁ ଜଳି ଉଠିଲା । ରଣ ବୁଲୁଥିବା ଜିଲା । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼େଇ କରି କେତେକ ଲୋକ କାରାବରଣ କଲେ । ଆଉ କେତେକ ଯୁଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶତ୍ରୁପକ୍ଷର ଗୁଳିମାଡ଼ରେ ଚଳି ପଡ଼ିଲେ ।

ଅନେକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପାଣୀ ଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଗଲା । ଦେଶ ମାତୃକା ବା ମାଟିମାଆକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁ କେତେଜଣ ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର (ଖୋର୍ଦ୍ଧା) ‘ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ’ ଅନ୍ୟତମ ।

ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଇତିହାସରେ ‘ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ’ଙ୍କର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶା ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରଥମ ଶହୀଦ । ମାତୃଭୂମିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଯେଉଁ ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ତାହା ଭାରତ ତଥା ପୃଥିବୀ ଇତିହାସରେ ବିରଳ । ଏହି ମହାନ୍ ଜନନାୟକଙ୍କ

ଜନ୍ମ ୧୭୩୯ ମସିହା କାର୍ତ୍ତିକ ୨୪ ଦିନ (ତା.୨୯.୧୦.୧୭୩୯) ଅଁଳା ନବମୀ ତିଥିରେ ପୁରୀ ନିକଟସ୍ଥ ହରେକୃଷ୍ଣପୁର ଶାସନରେ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ତାହା ରାଜଗୁରୁ ଏବଂ ମାତାଙ୍କ ନାମ ହାରାମଣି ଦେବୀ ଅଟେ । ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ପିଲାଦିନର ନାମ ଥିଲା ‘ଅମୂଲ୍ୟ’ ।

ସେ ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଥିବାରୁ ନଅ ବର୍ଷ ବୟସରେ ବିଧିମୁତାବକ ତାଙ୍କର ବ୍ରତୋପନୟନ କରାଯାଇ ଏକୋଇଶିଆ

ସମୟରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ନାମ ଅମୂଲ୍ୟକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ‘ଜୟକୃଷ୍ଣ’ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଚାରିଅକ୍ଷରିଆ ନାଆଁଟି ଧରି ତାଙ୍କିବାକୁ ମା’ ହାରାମଣିଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଅତୁଆ ଅତୁଆ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ସେ ପୁଅକୁ ଜୟକୃଷ୍ଣ ନ ଡାକି ଶୁଦ୍ଧାରେ ‘ଜୟୀ’ ବୋଲି ଡାକିଲେ । ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କରି ଏହି ନାଆଁଟି ବଳବତ୍ତର ରହିଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ପାଠପଢ଼ିବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲ କଲେଜର ସୁବିଧା ନଥିଲା । ରାଜା ଏବଂ ତାଙ୍କର ପଣ୍ଡିତମଣ୍ଡଳୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଶିକ୍ଷାର ମାନ ନିରୂପଣ କରାଯାଉଥିଲା । ଶହେ ଗୋଟି ଶ୍ଳୋକ ଉଚ୍ଚାରଣ

କରିପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପଣ୍ଡିତର ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯିବା ସଂଗେସଂଗେ ରାଜଦରବାରରେ ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀରେ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯାଉଥିଲା । ଜୟୀଙ୍କ ପିତା ଏବଂ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ବଂଶଧରମାନେ କ୍ରମାଗତ ଭାବେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ରାଜାଙ୍କର ରାଜଗୁରୁ ଥିଲେ । ଜୟୀଙ୍କର ବ୍ରତୋପନୟନ ସରିବା ପରେ ସେ ପୁରୀ ଏମାର ମଠ ଏବଂ ପରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପାଠ ସଂସ୍କୃତ ଗୋଲରେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସେ ନିଜେ ହଜାର ହଜାର ଶ୍ଳୋକ ରଚନା କରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିପାରୁଥିବାରୁ ଏବଂ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଓ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ଉପରେ ତାଙ୍କର ଅଗାଧ ଜ୍ଞାନ ଥିବାରୁ ସେତେବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ରାଜାଙ୍କ ଦରବାରରେ ଜଣେ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ପୁରୋଧା ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ ।

ଅସାଧାରଣ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ସହିତ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା ଥିଲେ । ତୁଳସୀ ଦୁଇପତ୍ରରୁ ବାସିଲା ପରି ଜୟୀ ଯେ ଜଣେ ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ବୀର ହୋଇପାରିବେ ଏକଥା ତାଙ୍କର ପିଲାଦିନର ଏକ ଘଟଣାବଳୀରୁ ଜଣାପଡ଼େ ।

ରାଜଗୁରୁ ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ସେତେବେଳେ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି । ଜୟୀଙ୍କର ପିତା ଚାନ୍ଦ ରାଜଗୁରୁଙ୍କର କାଳିଆ ନାମରେ ଘୋଡ଼ାଟିଏ ଥାଏ । ସେଇ ଘୋଡ଼ାଟି ପିଣ୍ଡାଠାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ନଡ଼ିଆ ଗଛରେ ବନ୍ଧା ହୁଏ । ବୀର ହରେକୃଷ୍ଣପୁର ଗାଁଟି ବନ୍ୟାଜଳ ଦ୍ଵାରା ପ୍ଲାବିତ ହୋଇଯାଉଥିବାରୁ ଘରର ପିଣ୍ଡାଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚ କରାଯାଇଥାଏ । ପିଲାବେଳେ ଦିନେ ଜୟୀ ନିଜ ଘର ଭିତରୁ ଗୁରୁଣ୍ଡ ଗୁରୁଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାର ଦାଡ଼କୁ ଚାଲି ଆସିଥିଲେ । ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ତଳକୁ ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତେ, ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି କାଳିଆ ପ୍ରଥମେ ବହୁ ଜୋର୍‌ରେ ଗର୍ଜନ କଲା । ହୁଏତ, କିଏ ଆସି ପିଲାଟିକୁ ବିପଦ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରିବ । କିନ୍ତୁ କେହି ନ ଆସିବାରୁ ସେ ଦଉଡ଼ି ଛିଣ୍ଡାଇ ଧାଇଁ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ପିଣ୍ଡାର ଦାଡ଼ରେ ମୁଣ୍ଡଟି ଏପରି ଲଗାଇ ଦେଇଥିଲା ଯେ ଜୟୀ ଘୋଡ଼ାର ବେକରେ ଥିବା ଚମଡ଼ା ଦଉଡ଼ିକୁ ଧରି ଓହ୍ଲି ପଡ଼ିଥିଲା । ତା'ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଘୋଡ଼ା ପିଠି ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ଚାନ୍ଦ ରାଜଗୁରୁ ଲୋକନାଥ ମନ୍ଦିରରୁ ପୂଜା କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି ଘରକୁ ଫେରୁଥାନ୍ତି । ଘୋଡ଼ା ସାଥରେ ପୁଅ ନିର୍ଭୀୟରେ ଖେଳୁ ଥିବାର ଦେଖି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଜୟୀ ବଡ଼ ହେଲେ ଜଣେ ଭଲ ଯୋଦ୍ଧା ଏବଂ ବିଚକ୍ଷଣ ମଣିଷ ହେବ ଏକଥା ଅନୁମାନ କରିପାରିଥିଲେ ।

ଜନ୍ମଭୂମିର ସେବା କରି ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଦେଶରୁ ବିତାଡ଼ିତ କରିବା ପାଇଁ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ସାରା ଜୀବନ ଅବିବାହିତ ରହିଥିଲେ । ଇଂରେଜମାନେ ବାଲେଶ୍ଵର ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମକୁ ନିଜ ଅଧୀନକୁ ନେବାପରେ କଟକର ବାରବାଟୀ ଦୁର୍ଗ ଦଖଲ କରିଥିଲେ । ବାରବାଟୀ ଦୁର୍ଗ ଦଖଲ କରି ସାରିବା ପରେ ଗୋରା ସାହେବଙ୍କ ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଗଡ଼ ଉପରେ । ସେତେବେଳେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାର ରାଜା ଆଥାନ୍ତି ଦ୍ଵିତୀୟ ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ । ରାଜା ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ ନାବାଳକ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଅଭିଭାବକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି ସାମନ୍ତ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ।

ମୋଗଲ ଶାସନ ଅମଳରୁ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଥିଲା ଏକ ସ୍ଵାଧୀନ ରାଜ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥଳରେ ଏହା ଅବସ୍ଥିତି ହୋଇଥିବାରୁ ଇଂରେଜ ପ୍ରଶାସକ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଉପରେ ସାମରିକ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କଲେ । ଇଂରେଜ ଶାସକ ହାର୍କୋର୍ଟ ରାଜା ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କ ପାଖକୁ ଏକ ଧମକପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଠି ପଠାଇଲେ । ରାଜା ନାବାଳକ ଥିବାରୁ ସବୁକାର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କୁ ହିଁ କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ଚିଠିଟି ପଢ଼ିବା ପରେ ତାଙ୍କର ରକ୍ତ ତାତି ଉଠିଲା । ସେ ଚିଠିଟିକୁ

ପଢ଼ିସାରି ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି ଚିରି ଦେଲେ । ତା'ପରେ ବାଘ ଭଳି ଗର୍ଜି ଉଠି କହିଲେ, 'କିଏ ତୁ ବିଲାତି କୁକୁର । ତୋ'ର ଏତେ ଦିମାକ୍ । ତୁ ମୋ' ରାଜାଙ୍କୁ ଧମକ ଦେଇଛୁ । ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଉପରେ ଆଖି ପକାଇଛୁ । ତୋ' ଆଖି ଦି'ଟା ତାଡ଼ି ଆଣିବି । ତୋ' ଜିଭଟା କାଟି ଦେବି ।' ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ କଥାରେ ଚମକି ଉଠିଲା ଓଡ଼ିଶା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ଟେକ୍ ଉଠିଲେ । ରାଜକୁମାର ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବ ଜୟୀଙ୍କ କହିବା ମୁତାବକ ଇଂରେଜଙ୍କୁ ଦୁଇଟି ସର୍ତ୍ତ ପୂରଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ । ପ୍ରଥମ ସର୍ତ୍ତ ହେଲା, 'ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଅଧିକାର ପୂର୍ବରୁ ଇଂରେଜ ସରକାର ଗଜପତିଙ୍କୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦେବେ ଏବଂ ଦ୍ଵିତୀୟରେ ମରହଟ୍ଟା ଶାସକ ବୀରକିଶୋର ଦେବଙ୍କଠାରୁ ଆଗରୁ ଦଖଲ କରିଥିବା ଲେନ୍‌ଲା, ସିରାଇ, ରାହାଙ୍ଗ ଓ ଚବିଶକୁଦ ନାମକ ଚାରିଗୋଟି ପ୍ରଗଣାକୁ ଫେରାଇ ଦେବେ ।'

ସୁଚତୁର ହାର୍କୋର୍ଟ ସେତେବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କର ମତିଗତି ଭଲଭାବେ ଜାଣି ସାରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସେ ଆଗତୁରା ସତୁରୀ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖୋର୍ଦ୍ଧା ପଠାଇଦେଲେ । ଏହି ଟଙ୍କା ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଟଙ୍କାତକ ରାଜାଙ୍କୁ ନଦେଇ ପାଇକମାନଙ୍କ ବାକିଆ ଥିବା ଦରମା ଦେଇଦେଲେ । ଜୟୀ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଚଡ଼ିବା ପାଇଁ ପାଇକମାନେ ଦରକାର । ପ୍ରକୃତରେ ସେ ପାଇକମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ବିଭିନ୍ନ ରଣକୌଶଳମାନ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଫଳରେ ଖୋର୍ଦ୍ଧାରେ ଇଂରେଜ ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠୁଥିଲା । ଏଥିଲାଗି ହାର୍କୋର୍ଟ ଗଜପତିଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଏକ ଚିଠି ପଠାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ଦସ୍ତରରୁ ଉତ୍ତର ମିଳୁଥିଲା, 'ହୁସିଆର୍, ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଉପରେ ଆଖି ପକାଅନା । ବରଂ ପାରୁଛ ଯଦି ଅବଶିଷ୍ଟ ୩୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଶୀଘ୍ର ପଠାଅ ଓ ଚାରୋଟି ପ୍ରଗଣା ଫେରାଅ ।' ହାର୍କୋର୍ଟ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ତୁମ ରାଜା ଯଦି ଆମ ହୁକୁମ ମାନି ଯିବେ ତେବେ ଆମେ ତିରିଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେବୁ ଓ ପ୍ରଗଣା କଥା ବିଚାର କରିବୁ । ହାର୍କୋର୍ଟର ଚିଠି ପଢ଼ି ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଟିକେ ଚିନ୍ତା କଲେ ଏବଂ ଉତ୍ତର ପଠାଇଲେ ଯେ ଓଡ଼ିଆ ପୁଅ କାହାରି ହୁକୁମ ମାନେ ନାହିଁ । ମୋ' ଗଜପତି ତୁମ ବୋଲ ମାନିବେ କେମିତି ? ଏପରି ଏକ ଅପମାନଜନକ ଚିଠି ପାଇଲା ପରେ ହାର୍କୋର୍ଟ ଏକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଏବଂ ତାଙ୍କର ପାଇକ କୁଳକୁ ଧ୍ବଂସ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଚାଲିଲା । ପାଇକ ଆଖଡ଼ା ବନ୍ଦ କରି ଦିଆଗଲା । ପାଇକମାନଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦାରୋଗାମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ମିଳିଲା । ପାଇକମାନଙ୍କ ଜମି ଉପରେ କର ବସାଗଲା । ତଥାପି ପାଇକକୁଳ ହଟି ନଥିଲେ । ରଣହୁଙ୍କାର ଛାଡ଼ି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଏହି ବିଦ୍ରୋହର ନିଆଁ ଆଳି, କନିକା, କୁଜଙ୍ଗ, ଘୁମୁସର, ଆଠଗଡ଼ ଓ ଶେରଗଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟାପୀ ଯାଇଥିଲା । କର୍ତ୍ତୈକ୍ ହାର୍କୋର୍ଟ ନିଜର ସ୍ଥିତିରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାଇ ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ମୁଖ୍ୟ ମେଜର ପ୍ଲେଟରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗି ଥିଲେ । କଲିକତାରୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ଏବଂ ସପ୍ତମ ସେନାବାହିନୀ

ଡକାଗଲା । ୧୮୦୪ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୨୨ ତାରିଖ ଦିନ ଇଂରେଜମାନେ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ଆକ୍ରମଣରେ ବହୁ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହେଲା । କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ କେତେକ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭିତ କରି ସେହି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତାମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଗିରଫଦାରୀ କରି ଚାଲିଲେ ।

ଲୋକ ମୁଖରୁ ଶୁଣାଯାଏ ଯେ, ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଜଣେ ତନ୍ତ୍ର ସାଧକ ଥିଲେ । ସେ ନିଜର ସାଧନାବଳରେ ବରୁଣେଇ ଦୁର୍ଗର ଦୁଇ ଦେବୀ ବରୁଣେଇ ଓ ଅରୁଣେଇଙ୍କୁ ପୂଜା କରି ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଥିଲେ । ଯାହାଦ୍ୱାରା ଶୂନ୍ୟରୁ ଶର ସବୁ ଆସି ଶତ୍ରୁ ଦେହରେ ବିଶ୍ୱ ହେଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ କାଞ୍ଚିବେଢ଼ୀ ନାମ୍ନୀ ଜଣେ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା ଯୋଗୁଁ ସବୁ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତା' କଥାରେ ଇଂରେଜମାନେ କମାଣ ଭିତରେ ଗୋରୁ ଓ ଘୁଷୁରି ମାଂସ ପୂରାଇ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିଲେ । ଫଳରେ ମାଆଙ୍କ ପୂଜାରେ ବାଧା ଉପୁଜିଲା । ବରୁଣେଇ ଦୁର୍ଗର ପତନ ଘଟିଲା । ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଓ ଦିଗମ୍ବର ଭୂୟାଁ ଦୁଇ ବୀର ଶତ୍ରୁ ହାତରେ ଧରା ପଡ଼ିଲେ । ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ଯଦି ଭୁଲ ମାନିବେ ତେବେ ତାଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିବ ବୋଲି କର୍ଣ୍ଣେଇ ହାରକୋଟ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ । ସେ ଅତି ଦାୟିତ୍ୱତାପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଥିଲେ, ସାହେବ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପାରେ, ପଦ୍ମପୁଲ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଫୁଟିଲେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ପୁଅ କାହା ପାଖେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇବା ଶିଖି ନାହିଁ । ହାରକୋଟ ଆହୁରି ରାଗି ଗଲେ । ସିପାହୀମାନେ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କରି ଛାତରେ ଲଟକାଇ ତଳେ ନିଆଁ ଜାଳିଲେ । ତାକୁରେ ପ୍ରହାର କଲେ । ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ ମୂର୍ତ୍ତୀ ଗଲେ । ତଥାପି ପାଇକମେଲିର ସୂତ୍ର କହିଲେ ନାହିଁ

କି ଭୁଲ୍ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ତାଙ୍କୁ ମେଦିନାପୁରର ବାଘି ତୋଟାକୁ ନିଆଗଲା ।

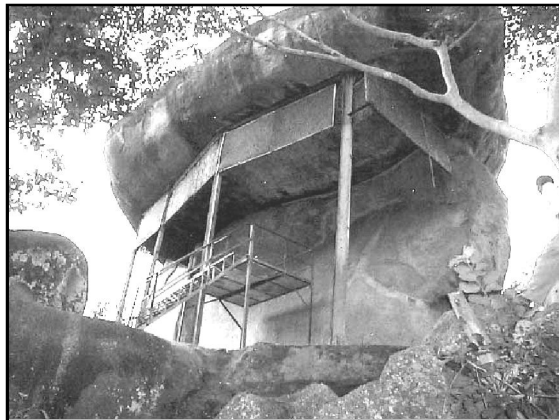
ଶେଷରେ ୧୮୦୬ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୬ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କୁ ଇଂରେଜମାନେ ଅତି ନୃଶଂସ ଭାବେ ହତ୍ୟା କଲେ । ଗୋଟିଏ ବରଗଛର ଦୁଇଟି ଡାଳ ଗାଣି ଆଣି ତାଙ୍କର ଦୁଇଗୋଡ଼ରେ ବାନ୍ଧି ଡାଳ ଦୁଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ରାଜଗୁରୁଙ୍କର ଶରୀର ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଫାଳ ହୋଇଗଲା । ସେଇ ମହାନ୍ ପଣ୍ଡିତ, ସୁଦକ୍ଷ ପ୍ରଶାସକ, ନିର୍ଭୀକ ବୀର ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁଙ୍କ କଥା ଆଜି ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଓଡ଼ିଆ ପ୍ରାଣରେ ଉଜ୍ଜୀବିତ ହୋଇ ରହିଛି । କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ -

କୁଆଡ଼େ ବହି ଯାଉଛି କାଳ
ଗଲାଣି କଟି କେତେଶ' ସାଲ
ରହିଛି ଏବେ କଥା
ଜଇଆ ପଛେ ଜୀବନ ଦେଲା
ନୁଆଁଇ ନାହିଁ ମଥା ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

୧. ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ଶହୀଦ - ଜୟୀ ରାଜଗୁରୁ, ଲେଖକ-ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ।
୨. ରକ୍ତତୀର୍ଥ ଓଡ଼ିଶା - ଲେଖକ- କାର୍ତ୍ତିକ ଦାଶ ।
୩. ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଚଳିତ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ସାହିତ୍ୟ ବହି ।
୪. ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବାଦସୂତ୍ରରୁ ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟ ।

ଡେମୋନ୍‌ଷ୍ଟ୍ରେଟର
ମହର୍ଷି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଶହୀଦ ନଗର
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭

ରାବଣଛାୟା, ସୀତାବାଞ୍ଜି